Klumme om sommer

Dansk

Navn: _____

Klasse: _____

© Opgavehæfter.dk

Indholdsfortegnelse

Semantiske skemaer 2 - 5

Klumme: Solen skinner – og jeg får fomo 6 - 7

Personlige stedord 8 - 9

Skriv en klumme 10 - 12

Klumme om sommer

© Opgavehæfter.dk

Dansk

Hvad er semantik?

Semantik handler om **den betydning, der ligger bag ord og udtryk** i sproget. Langt de fleste ord i vores sprog har en betydning, som vi kan slå op i en ordbog. Mange ord kan dog have flere forskellige betydninger, og derfor skal ordenes betydning forstås ud fra den sammenhæng, de optræder i.

Hvad er semantiske skemaer?

I hele tekster kan man ofte opdele ordene i betydningsmæssige kategorier, som man kalder for **semantiske skemaer**.

Eksempel: Ordene 'skov', 'blad' og 'blomst' hører alle til det samme skema under emnet eller overskriften 'natur'.

At inddele ordene i disse skemaer kan hjælpe en til at forstå teksten. Sommetider bruger man også ord fra forskellige skemaer, som står i modsætning til hinanden, for at overraske læseren og forstærke et budskab i en tekst.

Skriv ord, der passer til det semantiske skema 'natur'.

skov	
blad	
blomst	

Klumme om sommer

© Opgavehæfter.dk

Dansk

Læs teksten.

Sommer og blå himmel. Hurra! Vi jubler, når der er solskin. Vi poster billeder fra poolen, solbader, spiser is. Men helt ærligt: Er det normalt, at vi har hedebølger i maj? I Danmark kan vi nyde varmen, men andre steder i verden er det langt fra hyggeligt. Det er voldsomt. Skovbrande, oversvømmelser og andre katastrofer ligger og lurer lige rundt om hjørnet og er skyld i ødelæggelser og evakuering for mange mennesker, som ikke bare kan ligge på en solvogn og nyde.

Farverne viser **to forskellige semantiske skemaer**, som står i kontrast til hinanden:

Sommer	**Naturkatastrofer**
De **røde** ord har alle en forbindelse til emnet **sommer**. Man forbinder ordene med noget **positivt** og **rart**.	De **blå** ord har en forbindelse til emnet **naturkatastrofer**. Man forbinder ordene med noget **negativt** og **ubehageligt.**

Besvar spørgsmålene herunder og på næste side.

1. Hvordan havde du opfattet de røde ord i teksten, hvis de blå ikke havde været der?

Hvis de blå ord ikke havde været der ...

2. Hvordan bidrager de blå ord til at fremme afsenderens budskab i teksten?

3. Ordet 'hedebølge' er hverken markeret med blå eller rød. Hvilken farve ville du give det? Hvorfor?

Jeg ville give ordet farven ...

Fordi ...

Sommer								
Sommer	blå himmel	solskin	poolen	solbader	is	varmen	solvogn	**hedebølge**

Her ser du det semantiske skema sommer, hvor 'hedebølge' er tilføjet.

Hvordan opfatter du ordet 'hedebølge', når det står sammen med de andre ord? Er det positivt eller negativt?

Klumme om sommer

© Opgavehæfter.dk

Dansk

Naturkatastrofer

Skovbrande oversvømmelser katastrofer ødelæggelser evakuering **hedebølge**

Her ser du det semantiske skema naturkatastrofer, hvor 'hedebølge' er tilføjet.

Hvordan opfatter du ordet 'hedebølge' nu? Er det positivt eller negativt?

Nu skal du læse et uddrag af en klumme.

Solen skinner – og jeg får fomo

Af Mads, 16 år, selvudnævnt skyggeentusiast og indehygger

Så snart solen titter frem i Danmark (ca. fem gange om året), sker der noget underligt: Alle går i panik. Pludselig bliver det en slags samfundspligt at nyde vejret. Det er ikke til diskussion. Hvis du ikke sidder i en park med jordbær og Ray-Bans kl. 14:03 på en solskinsdag, så spilder du dit liv … Sådan kan det i hvert fald føles.

Velkommen til solfomo – frygten for at gå glip af solen og alle de "hyggelige" ting, man burde lave, bare fordi DMI ikke truer med regn for første gang i månedsvis.

Det betyder, at jeg – en ung mand, som egentlig virkelig elsker sine mørklægningsgardiner, sin PlayStation og det kølige skær fra en skærm – pludselig føler mig som et dårligt menneske, fordi jeg ikke ligger og steger i en park. Jeg får nærmest skyldfølelse over at gå ud i køkkenet og smøre mig en mad frem for at sidde på et tæppe smurt ind i sand og leve af vindruer og chips en hel dag eller på en proppet bænk uden ryglæn og spise mad af en papbakke fra en alt for dyr streetfoodbod.

Klumme om sommer

© Opgavehæfter.dk

Dansk

I klummen på side 5 skal du nu finde alle ord, som du forbinder med noget:

positivt

solen

park

negativt

fomo

panik

Overvej, om ordene i hver kategori kan grupperes i semantiske skemaer (fx sommer, følelser, kamp). Giv hver kategori en passende overskrift.

Overskrift for de positive ord:

Overskrift for de negative ord:

Klumme om sommer

© Opgavehæfter.dk

Dansk

Besvar spørgsmålene herunder om klummen på side 5.

1. Hvad er klummens budskab?

2. Hvordan bruger afsenderen ordene fra de to semantiske skemaer til at forstærke sit budskab?

3. Ville man kunne skrive en klumme med samme budskab, hvis man enten kun brugte de positive eller de negative ord i klummen? Begrund dit svar.

Personlige stedord

Når man skriver en tekst, kan brugen af personlige stedord have stor betydning for, hvordan læseren opfatter teksten.
I nogle tekster skriver man ud fra et *jeg*, fx i dagbøger, essays, læserbreve og klummer, hvor man tager udgangspunkt i egne erfaringer eller holdninger. Jeget gør det tydeligt, hvem der taler.

Oversigt over de personlige stedord:

jeg	mig	min
du	dig	din
han	ham	hans
hun	hende	hendes
den	det	dens/dets
vi	os	vores
I	jer	jeres
De	Dem	Deres
de	dem	deres

Her ser du et nyt uddrag fra klummen. Sæt ring om de 8 personlige stedord i teksten.

Og misforstå mig ikke – sol er dejligt! Det er smukt, når lyset stråler ind ad vinduet, og fuglene synger. Men det bliver lidt for meget, når det føles, som om man skal opføre sig, som om man er med i en isreklame, bare fordi UV-indekset rammer 5. Pludsig skal man gøre noget "sommeragtigt", selv hvis man ikke har lyst.

(...)

Men måske skal vi stoppe med at konkurrere i solnydelse. Måske skal vi bare acceptere, at sommer kan se ud på mange måder. For mig er solbadning ikke nydelse. Jeg hader at svede, og hvis jeg sidder i solen og mærker dråberne løbe ned ad min ryg, så vil jeg altså insistere på at udnytte, at der findes huse med klimaanlåg, hvor temperaturen faktisk er helt perfekt at opholde sig i.

Klumme om sommer

© Opgavehæfter.dk

Dansk

I tekster kan man også tale ud fra et *man*. *Man* er et **ubestemt** stedord, som **ikke** henviser til en konkret person.
Hvis man vil henvende sig direkte til læseren, kan man fx gøre brug af stedordene *du* og *man*. Også her henviser man til noget ukonkret, og det kan gøre det sværere for læseren at forstå, hvem der taler og til hvem.

Besvar spørgsmålene om klummen på side 8.

1. I første afsnit af teksten bruger afsenderen primært det ubestemte stedord 'man'. Hvem henviser 'man' til?

2. Hvem henviser 'vi' til i andet afsnit?

3. Hvorfor tror du, at afsenderen skifter fra 'man' til 'vi'?

4. Hvorfor tror du, at afsenderen til sidst skifter til 'jeg'? Hvilken effekt skaber det?

Skriv en klumme

En klumme er en **kort subjektiv tekst**, der bringes i en avis eller et magasin, hvor afsenderen giver udtryk for sin **personlige holdning** til et bestemt emne. Emnet er ofte noget fra hverdagen, men det kan også være fx politik. Tit inddrager man en oplevelse fra sit eget liv og skriver ud fra den. Det kan være en tur i det lokale supermarked, som fik en til at undres over noget, en samtale, man har overhørt i bussen, eller noget helt tredje.

I en klumme må man gerne benytte sig af talemåder og sproglige billeder, så det bliver mere spændende at læse. En god klumme kan **sætte tanker i gang** hos læseren, samtidig med at den kan **få ham/hende til at grine** eller blive **forarget** eller **forundret**.

Nu skal du til at skrive en klumme.

- Overvej, hvilket emne du vil skrive om.
- Tag udgangspunkt i noget konkret, du har oplevet i en sommerferie. Det kan være noget, du har undret dig over, grint af eller er blevet forarget over.

Her er nogle forslag:

Forslag 1: Charterferie

Har du været på charterferie for at nyde og opleve en anden kultur, men er endt blandt massevis af turister, der sætter alarmen til kl. 6 for at sikre sig en plads på solsengene ved poolen?

Forslag 2: Regnvejr

Havde du forestillet dig en sommerferie med drinks og en god bog i solen og et køligt dyp i havet, men er i stedet endt spærret inde i et lille sommerhus med efterladte puslespil og en konstant lyd af regnens trommen på vinduerne?

Klumme om sommer

© Opgavehæfter.dk

Dansk

Forslag 3: Naturen

Var det meningen, at du skulle have en idyllisk ferie i naturen, men i stedet blev du ædt op af myg?

Besvar disse spørgsmål, inden du skriver din klumme.

1. Hvad skal din klumme handle om?

2. Hvad skal budskabet i din klumme være?

3. Hvilken tone skal den skrives i? Skal den være sjov, provokerende, chokerende?

Klumme om sommer

© Opgavehæfter.dk

Dansk

Skriv din klumme i et dokument på din computer.

Her er nogle tips, du kan bruge, når du skriver klummen:

- Lav en **god overskrift**. Det er den, der skal fange læserens opmærksomhed.
- Skriv i et **personligt sprog**, hvor du inddrager dig selv og din holdning.
- **Leg med sproget**. Brug gerne sammenligninger og faste vendinger.
- Skriv ud fra en **jegfortæller**.
- Inddel din klumme i **passende afsnit**, så den bliver mere overskuelig at læse.
- Husk at læse **korrektur** på din tekst, så du undgår sproglige fejl.